

Záchranné transfery obojživelníků na Jihlavsku 2013

Závěrečná zpráva projektu

Jan Jelínek, Tibor Neskromník, Jaromír Maštera

říjen 2013

Tento projekt byl v roce 2013 finančně podpořen programem Ochrana biodiverzity - národním programem ČSOP financovaným Ministerstvem životního prostředí ČR a Lesy ČR s.p. Děkujeme.

Záchranné transfery obojživelníků na Jihlavsku 2013

Ing. Jan Jelínek, Tibor Neskromník & Mgr. Jaromír Maštera

Dobronín, říjen 2013

Cíl projektu:

Zajištění co nejvyšší ochrany migrujících jedinců ropuchy obecné a dalších druhů obojživelníků na jejich jarní tahové cestě přes komunikace u Panského rybníka u obce Kamenice a u rybníka Svitáku u obce Dušejov.

Současný stav řešené problematiky:

Záchranné transfery u Kamenice:

V období před rokem 2003 byl na komunikaci u rybníku cca 1,5 km jihovýchodně od obce Kamenice (cca 12 km VJV od Jihlavy) zaznamenáván každoročně úhyn až stovek jedinců ropuchy obecné při jejich jarním tahu na místo rozmnožování.

V roce 2003 byly proto zahájeny záchranné transfery obojživelníků přes komunikaci za spolupráce ČSOP Jihlava, ZŠ Kamenice a dalších dobrovolníků. V roce 2003 bylo zachráněno 507 ex. obojživelníků (z toho 460 ropuch), v roce 2004 cca 849 ex. (837 ropuch), v roce 2005 522 ex. obojživelníků (518 ropuch), v roce 2006 669 ex. (641 ropuch), v roce 2007 332 obojživelníků (270 ropuch) a v roce 2008 614 obojživelníků (509 ropuch). V roce 2009 bylo výsledkem 403 přenesených obojživelníků, z toho 326 ropuch obecných, 64 blatnic, 10 čolků obecných a 3 skokani hnědí. V roce 2010 pak 667 transferovaných obojživelníků, z čehož 605 ex. bylo ropuch obecných, 9 čolků obecných, 14 skokanů hnědých a 39 blatnic. V roce 2011 bylo přeneseno 808 jedinců obojživelníků, z čehož bylo 748 ropuch obecných, 14 čolků obecných, 16 skokanů hnědých, 29 blatnic skvrnitých a 1 rosnička zelená. V roce 2012 bylo přeneseno 757 jedinců obojživelníků, z toho bylo 607 ropuch obecných, 96 blatnic skvrnitých, 7 čolků obecných a 47 skokanů hnědých. Vždy pouze několik obojživelníků zahynulo na silnici, většinou již mimo úsek se zábrany.

Od roku 2012 probíhají transfery u Kamenice za spolupráce tří subjektů – o.s. Mokřady - ochrana a management (administrace, koordinace, stavba zábran), ČSOP Jihlava (stavba zábran) a ZŠ Kamenice (stavba zábran, transfery, sklizení zábran).

Záchranné transfery u Svitáku:

V letech 2010 a 2011 byl na silnici vedoucí kolem rybníka Sviták (cca 1 km VSV od obce Milíčov) pozorován úhyn ropuch obecných na jarním tahu do rybníka. Z podrobného sledování v roce 2011 bylo zřejmé, že jde o vysoké desítky až stovky přejetých jedinců. Tah probíhá v delším úseku silnice, většina přejetých jedinců však byla soustředěna do úseku cca od okraje lesa po silničku u hráze rybníka.

Na konci roku 2011 byly zahájeny snahy o řešení problému. Bylo dohodnuto, že záchranné transfery budou v roce 2012 zahájeny na vybraném úseku. Byl získán souhlas vlastníka a dohodnuty spolupracující osoby a instituce.

Transfery v roce 2012 u rybníka Sviták probíhaly za spolupráce o.s. Mokřady, ČSOP Jihlava a ZŠ Dušejov. Během těchto prvních záchranných transferů bylo celkem přeneseno 515 obojživelníků, z toho bylo 499 ropuch obecných, 6 blatnic skvrnitých, 4 čolci obecní, 5 skokanů hnědých a 1 skokan krátkonohý.

Dosavadní činnost v okruhu řešené problematiky:

Před rokem 2003 v jihlavském okrese nebyly žádné záchranné transfery obojživelníků organizovány. V roce 2002 byly, z důvodu žádosti ČSOP Jihlava, instalovány dopravní značky upozorňující na tah obojživelníků u Panského rybníka v katastrálním území Nadějov. Zde byl ovšem zjištěn úhyn pouze několika desítek jedinců ropuch. V roce 2007 byly realizovány záchranné transfery na další lokalitě v okrese Jihlava, u Řehořova rybníka u Luk nad Jihlavou. Záchranné transfery u Kamenice probíhají od roku 2003, u Svitáku od roku 2012, obě akce s dobrými výsledky jak z hlediska ochrany migrujících obojživelníků, tak i z hlediska ekologické výchovy a osvěty (zapojení dětí ze dvou ZŠ).

Na Jihlavsku probíhalo v letech 2000 až 2008 mapování rozšíření obojživelníků, v jehož rámci se mapovaly také tahové cesty žab. Vyhledávání rizikových míst tahu obojživelníků je prováděno i nadále. Následně jsou vyvíjeny snahy o zajištění ochrany obojživelníků na těchto nebezpečných místech. Mimo jiné na základě výsledků mapování rozšíření obojživelníků jsou iniciovány aktivity na ochranu nejvýznamnějších lokalit pro obojživelníky v rámci jihlavského okresu a zajištění vhodného managementu lokalit. Kromě zajištění ochrany lokalit např. formou chráněných území či VKP probíhají jednání o pronájmu či odkupu těchto lokalit, popř. jednání o vybudování tůní a dalších opatření na vhodných pozemcích na podporu obojživelníků a dalších vodních živočichů.

Od roku 2008 provádí v kraji Vysočina členové ČSOP Jihlava, Pobočky ČSO na Vysočině a zejména o.s. „Mokřady - ochrana a management“ managementové práce spočívající v budování tůní, prosvětlování porostů, kosení luk a vytváření zimovišť (např. Pístovské mokřady, Rančářovský Okrouhlík, U Popického rybníka, VKP Hulišťata, Borovinka, Záborná, Dobrá Voda Lipnická, Rychtářský rybník, U Měšina a Pod Ochozem). Blíže viz webové stránky <http://www.mokrady.wbs.cz>, případně i <http://www.cso.cz/vysocina.html>.

Popis projektu (metodika):

Projekt zahrnoval instalaci zábran, vlastní záchranné transfery, odstranění zábran a uvedení lokalit (vnější silniční svah) do původního stavu. Projekt probíhal na dvou lokalitách – u Panského rybníka u Kamenice a u rybníka Sviták mezi Dušejovem a Milíčovem.

Zábrany sloužící k ochraně putujících obojživelníků byly zhotoveny z kaširované fólie šířky cca 50 cm, ukotvené pomocí dřevěných kolíků (Sviták) a kůlů (Kamenice). Po určitých úsecích byly do země zapuštěny padací pasti (kbelíky) sloužící k odchytu (cca po 10 metrech).

Zábrany s pastmi byly instalovány na vnější okraj vnějšího silničního svahu v délce cca 200 m podél silnice cca 1 km JV od Kamenice. U Svitáku byly zábrany s pastmi instalovány na vnější okraj vnějšího silničního svahu v délce cca 150 m podél silnice u rybníka Sviták, cca 1 km VSV od Milíčova (vymezení úseků též viz příloha).

Kontroly sběrných nádob byly prováděny dva až třikrát denně a odchycení jedinci ropuchy obecné a dalších obojživelníků byli přenášeni přes komunikaci k rybníku, kde dochází k jejich rozmnožování. Po skončení tahu byly zábrany odstraněny.

Stavbu zábran u Kamenice prováděli členové o.s. Mokřady ve spolupráci s ČSOP Jihlava a ZŠ Kamenice. Záchranné transfery prováděli děti ze ZŠ Kamenice pod dohledem Ing. Jana Jelínka (ředitele). Sklizení zábran provedla opět ZŠ Kamenice.

Stavbu zábran u Svitáku prováděli členové o.s. Mokřady ve spolupráci s ČSOP Jihlava. Záchranné transfery prováděli členové o.s. Mokřady a děti ze ZŠ Dušejov. Sklizení zábran provedli členové o.s. Mokřady.

Administraci a koordinaci tohoto projektu provádělo o.s. Mokřady - ochrana a management.

Záchranné transfery na obou lokalitách jsou dle sdělení Krajského úřadu v zájmu ochrany přírody, nejde o škodlivý zásah do biotopu zvláště chráněných druhů živočichů a proto není nutné vydávat výjimku z ochranných podmínek druhů.

Výsledky:

Během jedenáctých záchranných transferů u Panského rybníka u Kamenice bylo celkem v období 14.4. až 12.5.2013 přeneseno 1009 obojživelníků. Z toho bylo 641 ropuch obecných, 356 blatnic skvrnitých, 9 čolků obecných, 2 skokani hnědí a 1 rosnička.

V pořadí druhé záchranné transfery u rybníka Sviták přinesly celkem v období 15.4. až 18.5.2013 1106 přenesených obojživelníků. Z toho bylo 1081 ropuch obecných, 15 blatnic skvrnitých, 1 čolek obecný, 6 skokanů hnědých a 2 skokani ze skupiny „zelených skokanů“.

Náklady projektu:

Náklady projektu byly po úpravách 18 000,- Kč. Jednotlivé položky rozpočtu byly: materiál (fólie, kolíky, vruty, kbelíky, rukavice, rýče), cestovné účastníků transferů na lokalitu, náklady na vlastní práce na instalaci, odstranění a vlastních transferech (smlouvy o dílo) a náklady na administraci a koordinaci projektu (smlouva o dílo).

Období realizace projektu:

Instalace zábran proběhla na obou lokalitách 13.4.2013, záchranné transfery probíhaly u Kamenice od 14.4. do 12.5.2013, u Svitáku od 15.4. do 18.5.2013. Odstranění zábran pak proběhlo následně v květnu 2013.

Závěry:

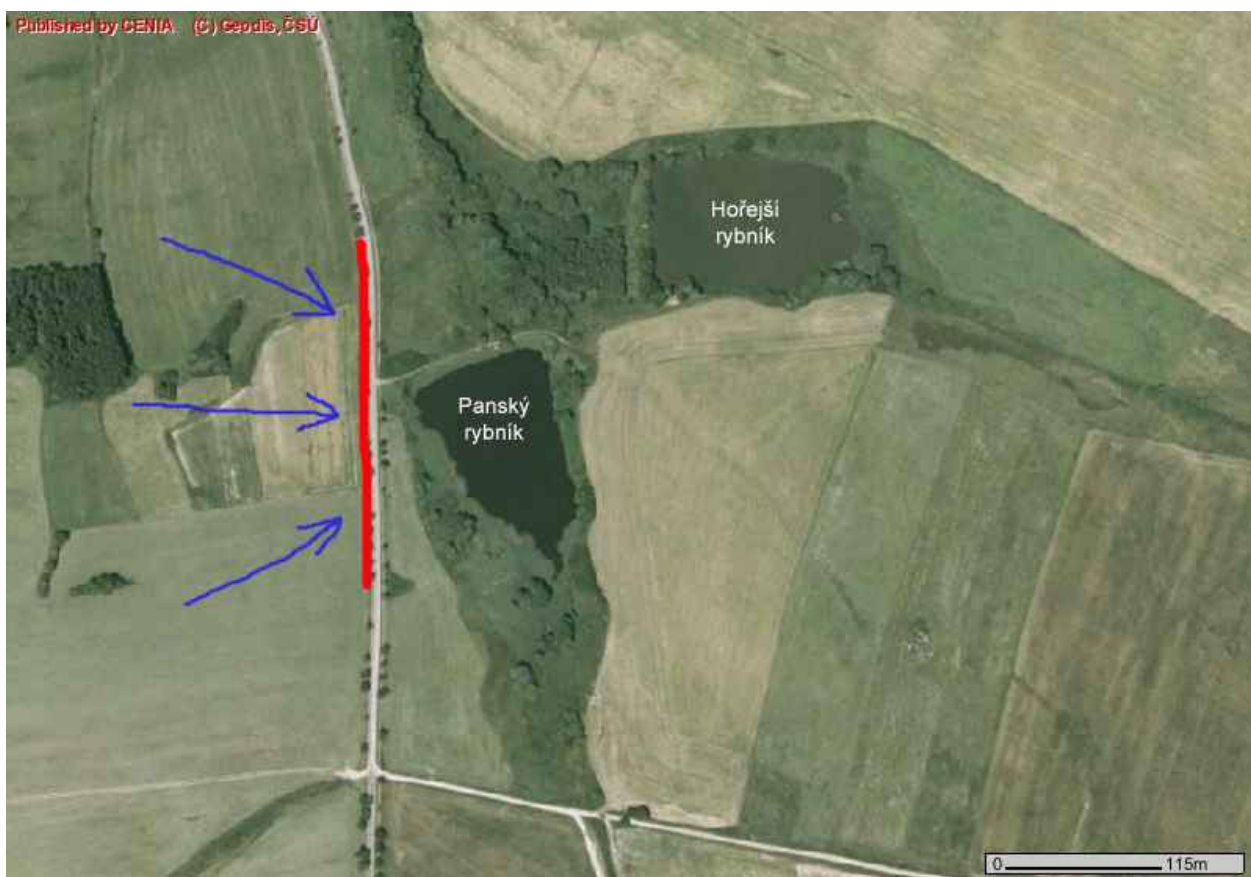
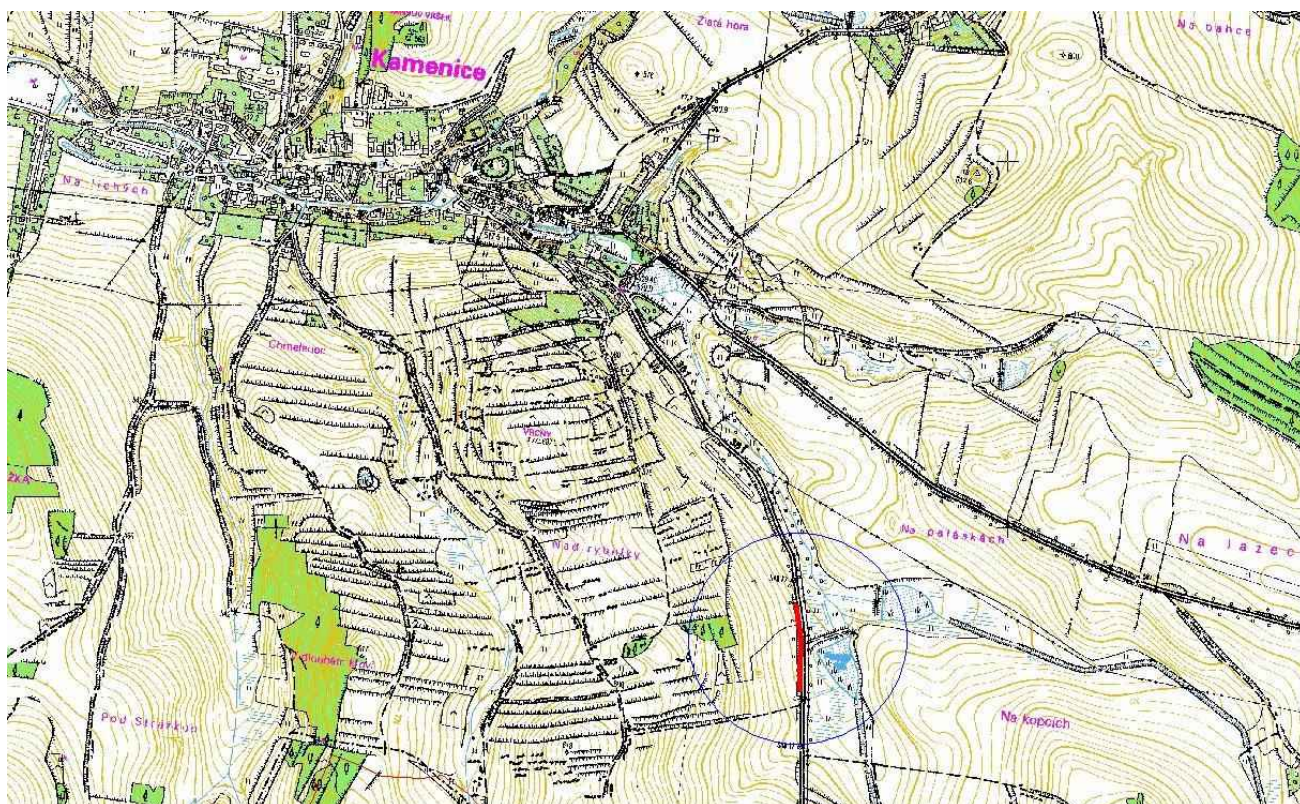
Záchranné přenosy u Svitáku budou pravděpodobně pokračovat i v dalších letech, protože se zatím jeví jako jediné možné řešení situace.

Záchranné přenosy u Panského rybníka proběhnou zřejmě v roce 2014 naposledy. Nedávno byl schválen projekt trvalých zábran s podporou z OPŽP, realizace proběhne zřejmě v roce 2014.

PŘÍLOHY:

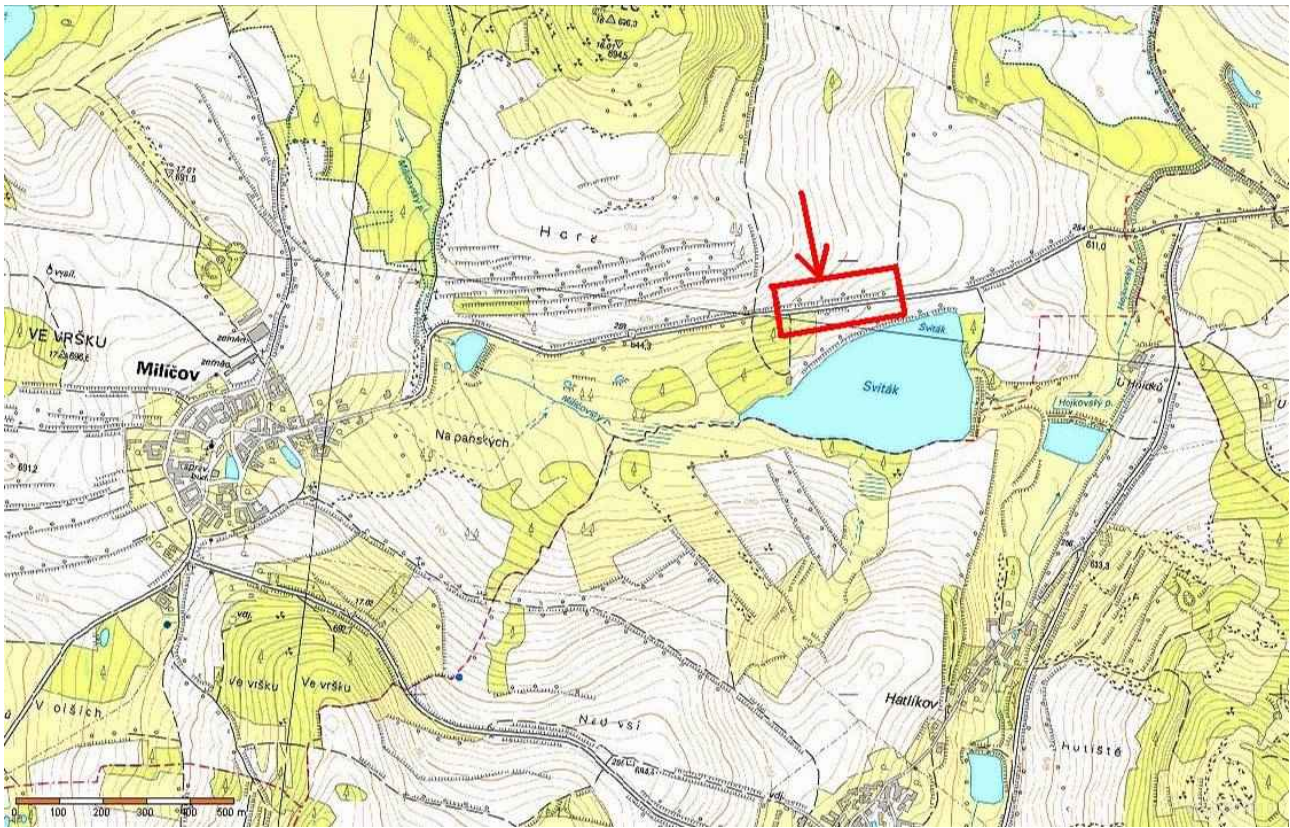
1. lokalizace projektu záchranných transferů obojživelníků u Panského rybníka u Kamenice
2. lokalizace projektu záchranných transferů obojživelníků u Svitáku
3. fotografie dokumentující průběh projektu (32 ks + 1 na titulní straně)

Příloha 1:
Lokalizace projektu záchranných transferů obojživelníků u Panského rybníka
- základní mapa a ortofotomapa

Příloha 2:
Lokalizace projektu záchranných transferů obojživelníků u Svitáku

- základní mapa a ortofotomapa

Příloha 3:
Fotodokumentace

Foto: Jaromír Maštera

Foto 1: Začátek stavby zábran u Kamenice – zatlukání jedné řady kolíků (duben 2013)

Foto: Jaromír Maštera

Foto 2: Rozevírání zemní drážky rýčem (duben 2013)

Foto: Jaromír Maštera

Foto 3: Ukotvování folie pomocí druhé řady kolíků (duben 2013)

Foto: Jaromír Maštera

Foto 4: Natahování folie a zasouvání do drážky (duben 2013)

Foto 5: I reportérka místních novin dorazila ke Kamenici (duben 2013)

Foto 6: Finální podoba zábran u Kamenice (duben 2013)

Foto: Jaromír Maštera

Foto 7: Finální podoba zábran u Kamenice (duben 2013)

Foto: Jan Jelínek

Foto 8: Vybírání odchycených žab u Kamenice (duben 2013)

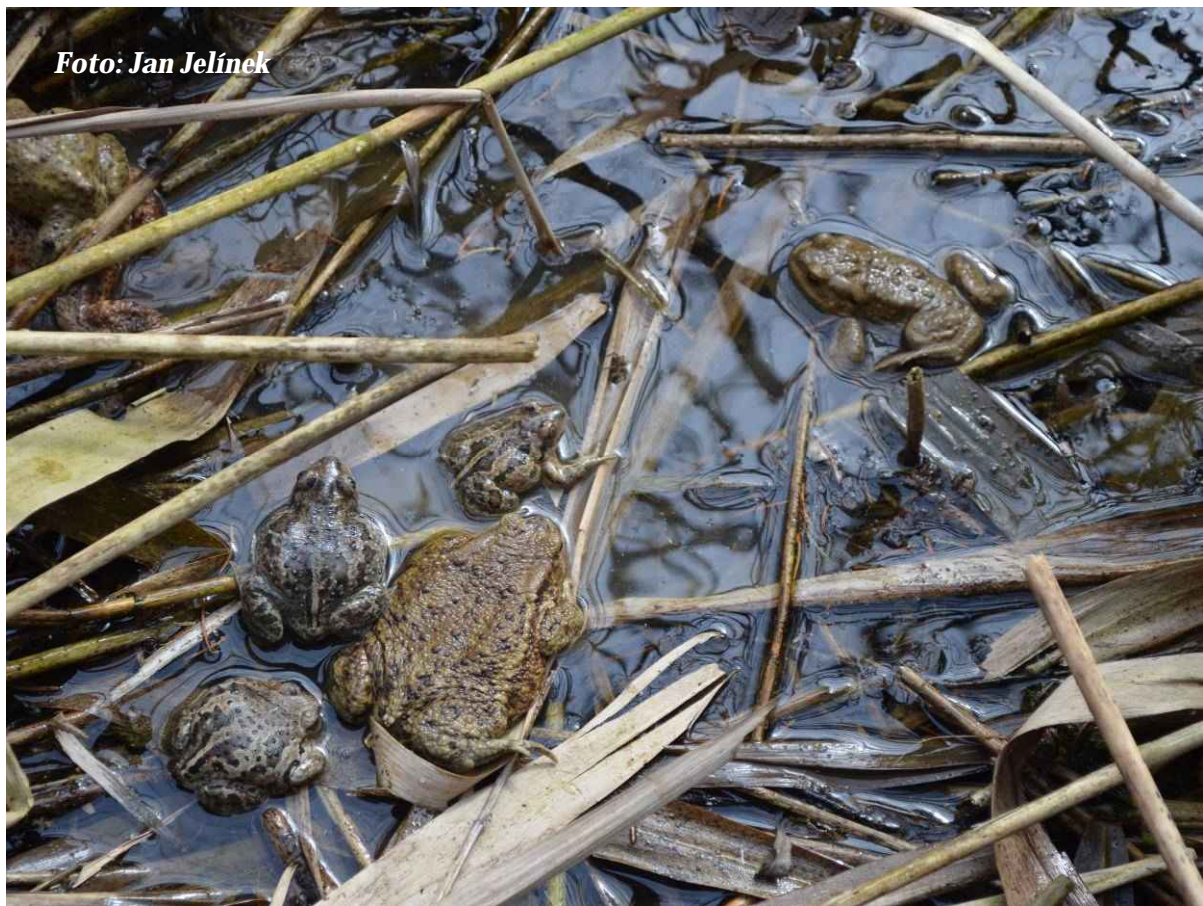

Foto 9: Přenesené ropuchy a blatnice (duben 2013)

Foto 10: Vybírání odchycených žab z kbelíků do transportního kbelíku (duben 2013)

Foto 11: Vybírání odchycených obojživelníků z kbelíků (duben 2013)

Foto 12: Odchycené ropuchy obecné a blatnice u Panského rybníka u Kamenice (duben 2013)

Foto: Jan Jelínek

Foto 13: Vypouštění odchycených žab k rybníku (duben 2013)

Foto: Jan Jelínek

Foto 14: Během transferů se pořizuje pečlivá fotodokumentace (duben 2013)

Foto 15: Vybírání odchycených žab z kbelíků u Kamenice (duben 2013)

Foto 16: Vybírání odchycených žab z kbelíků (duben 2013)

Foto 17: Vypouštění přenesených žab k Panskému rybníku (duben 2013)

Foto 18: Začátek budování zábran u Svitáku (duben 2013)

Foto: Jaromír Maštera

Foto 19: Zatloukání kolíků a natahování folie (duben 2013)

Foto: Jaromír Maštera

Foto 20: Zatloukání kolíků a natahování folie (duben 2013)

Foto 21: Pohled na část dokončených zábran u Svitáku (duben 2013)

Foto 22: Budování zábran u Svitáku (duben 2013)

Foto 23: Natahování a ukotvování folie u Svitáku (duben 2013)

Foto 24: Budování zábran u Svitáku (duben 2013)

Foto: Jaromír Maštera

Foto 25: Rybník Sviták (duben 2013)

Foto: Jaromír Maštera

Foto 26: Pohled na dokončenou část zábran u Svitáku (duben 2013)

Foto 27: Dokončování zábran u Svitáku (duben 2013)

Foto 28: Dokončování zábran u Svitáku (duben 2013)

Foto: Jaromír Maštera

Foto 29: Dokončování zábran u Svitáku (duben 2013)

Foto: Tibor Neskromník

Foto 30: Odchycené blatnice u Svitáku (duben 2012)

Foto 31: Vypouštění oboživelníků k rybníku Sviták (duben 2012)

Foto 32: Demontáž zábran u Svitáku (květen 2013)